

Առ ի յիշատակ իւրում անգրանկի,
 Յակորոս անուն որդոյն նազենի.
 Որ ի մանկական ծաղկեալ հասակի
 Վախճանեալ փոխի Հնգկաց աշխարհի՝
 Թողեալ կաթողին զիւրսն ըզկնի
 Աշակերտութեամբ զըրոց սօփեստի:
 Ի Վէլնէտիկ 1788, ի թուին հայոց ՌՄԻէ»:

Հայկական քարտեզագրական հրատարակություններին նվիրած իր գրքում Հ. Ստեփանյանը այս քարտեզի մասին գրում է, որ այն «փորագրել են աղա Շ. Շամիրյանցի որդիները»¹⁰: Ինչպես երևում է վերը բերված հիշատակարանից, դա միանգամայն սխալ է, փորագրողների մասին ոչ մի խոսք չկա այնտեղ, իսկ Շ. Շահամիրյանի որդի՝ Հակորի անունը հիշատակվում է այն կապակցությամբ միայն, որ «Աշխարհացոյց Հայաստանեայց»-ը նվիրված է նրա հիշատակին (մահացել ու թաղվել է Հնգկաստանում 1774 թ.):

Քարտեզի ձախ կողմում կողմնացույց է գծագրված, որ տրագիցիոն կերպով կազմված է քամիների հունարեն անվանումներով:

Չափազանց ուշադրով է, որ «Աշխարհացոյց Հայաստանեայց»-ում աշխարհագրական անունների մի մասը տրված է ռուսերեն թարգմանությամբ. օրինակ կարդում ենք՝ *Մեծ Հայք*—Великая Армения, *Փոքր Հայք*—Малая Армения, *Գաննի*—Карни, *Կրճունիք*—Карчуник, *Ծով Միջերկրեալ*—Средиземное море, *Բուլղարք*—Булгария, *Գրունք էթիլ գետոյ*—Устье Волги, *Աշխարհ Մտաքթայ*—Земля Маскутекая և այլն: «Աշխարհացոյց Հայաստանեայց»-ը թարգմանված է «План Арменскій». իսկ պատճենի վրա՝ «Карта Армянского владения»: Այս թարգմանությունները, ինչպես կտեսնենք ստորև, ազդարարված են ոչ մի առնչություն չունեն, և ավելացված են ձեռքով, հրատարակությունից 28 տարի հետո:

Աշխարհագրական մի շարք անուններ տրված են երկու ձևով, այսպես՝ «Կարին»-ի տակ դրված է նաև «Էրզրում», գրված է՝ «Ղարս, որ է Կարս», «Ճգիպոս, որ է Մըսըր», «Նկրատանք, որ է Համատան», «Մոլղավիա, որ է Փուլտան», «Պրոպունտոս, որ է Մամաոցու ծով» և այլն: Հայաստանի մի մասը և Վրաստանը, որի հետ նաև Կովկասյան լեռնաշղթայի և Հյուսիսային Կովկասի մի մասը, ամենայն հավանականությամբ պատվիրատուի պահանջով, վերցված են մի բնդհանուր սահմանի մեջ, ըստ երևույթին, դա մաղրասցիների երազած հայ-վրացական միասնական պետության տերիտորիան է, որը նրանք կամենում էին ստեղծել Ռուսական Կայսրության հովանու ներքո:

Համեմատությունը ցույց տվեց, որ «Աշխարհացոյց Հայաստանեայց»-ը կազմողները իրենց ձեռքի տակ ունեցել են նաև 1751 թ. Վենետիկում լույս տեսած Հայաստանի քարտեզը և մեծապես օգտվել նրանից. դա երևում է ոչ միայն ափերի գծագրության (հատկապես Գեղամա, Աղթամար և Քապուտան ծովափերի) ու բնակավայրերի տեղագրման բնդհանուր նմանությունից, այլև 1751 թ. քարտեզի սխալների մեխանիկական կրկնությունից (օրինակ՝ երկուսի վրա էլ Աղթամար և Քապուտան լճերը չափազանց մոտեցված են միմյանց,

¹⁰ Հ. Ստեփանյան, Հայ քարտեզագրական հրատարակությունները 260 տարում (1695—1955), Համառոտ տիկարի, Երևան, 1957, էջ 44: